

N:o 34.

Ank. till Riksd. Kansli den 7 April 1885, kl. 3 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om författning i syfte, att prest inom svenska kyrkan fritages från skyldighet att med vigsel stadfästa äktenskap, som ingås af frånskild make.

Lag-Utskottet har från Andra Kammaren fått emottaga en af Herr *Erik Nyström* afgifven motion, N:o 123, hvaruti motionären hufvudsakligen anför följande.

Frågan om presternas befrielse från skyldighet att med kyrklig vigsel stadfästa äktenskap mellan frånskilda äkta makar hade flere gånger varit föremål för kyrkomötenas öfverläggningar, utan att dessa dock ännu ledt till något resultat. Ännu stode denna skyldighet kvar, tyngande hårdt på många af kyrkans tjenare. — Den enklaste utvägen vore den, att man finge en särskild förordning, som bestämde, att äktenskap mellan kontrahenter, der endera eller begge vore frånskilda, skulle fullbordas genom borgerlig vigsel, men att dock den oskyldiga parten i skilsmessa för hors skull ej vore förhindrad att erhålla kyrklig vigsel, der så önskades. — Att »civiläktenskapet» sålunda så småningom komme att blifva känt såsom en borgerligt giltig form för äktenskaps ingående, vore ju ock en god begynnelse till genomförande af den åtskilnad mellan det andliga och det verldsliga regementet, som Luther så allvarligt betonat, men som många af dem, hvilka bure hans namn, vore rädda för att låta göra sig fullt gällande i tillämpningen. — På nu anförda grunder och med hänvisning för öfrigt till hvad på senaste kyrkomöten i denna fråga förekommit anhåller motionären att få föreslå, »att Riks-

dagen ville för sin del besluta om en författning i det syfte, att prest inom svenska kyrkan fritages från skyldigheten att sammanviga fränskilda makar.»

Vid 1868 års Kyrkomöte väcktes af enskild motionär (motion N:o 35) förslag, »att Kyrkomötet hos Kongl. Maj:t måtte i underdånighet begära, det ville Kongl. Maj:t snarast möjligt grundlagsenligt bereda den förändring i nu gällande äktenskapslagstiftning, att kyrklig lysning och vigsel ej må tillkomma kontrahenter, som på grund af Matth. 19: 9 äro förhindrade att äktenskap ingå.» Kyrkolags-Utskottet förklarade (i betänkande N:o 13, i samlingen N:o 27) sig anse, att samhället icke borde förändra sina lagar endast på den grund, att någon af samvetsbetänklighet ansåge sig förhindrad att lyda en eller annan af deras bestämmelser, samt hemstälde, att motionen icke måtte till någon Kyrkomötets åtgärd föranleda. Utskottets hemställan bifölls af Kyrkomötet (30 September) med 37 röster mot 12, hvilka senare ville bifalla motionen.

Vid 1883 års kyrkomöte väcktes frågan å nyo i tvänne afgifna enskilda motioner, i hvilka hemställes,

i den ena, N:o 30,

att Kyrkomötet måtte till Kongl. Maj:t ingå med underdånig anhållan, att sådana lagstiftningsåtgärder måtte vidtagas, som fritaga prest inom svenska kyrkan från skyldigheten att såsom ett kristligt äkta förbund utlysa och med kyrklig vigsel stadfästa äktenskap, vid hvilka någondera af parterna är en person, som sjelfvilligt upplöst ett föregående äktenskap»;

samt *i den andra, N:o 38,*

»att Kyrkomötet ingår till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, att åtgärder måtte vidtagas för vinnande af sådan förändring i kyrkolagens stadganden om äktenskap, som frikallar vår kyrkas presterskap från skyldigheten att, då fränskild make eller maka under förra kontrahentens lifstid vill ingå äktenskap med annan person, helga detta förbund med kyrklig vigsel, utom i fråga om den oskyldiga parten i för horsbrott upplöst äktenskap».

I betänkande N:o 11 (i samlingen N:o 15) yttrade sig Kyrkolags-Utskottet öfver motionerna sålunda.

»Det synes Utskottet, som borde motionärerna från sin utgångspunkt hafva kommit till mera omfattande yrkanden än dem, som i motionerna föreligga. Den satsen, att ifrågavarande slags äktenskap ej kunna erkännas såsom kristliga, borde hafva ledt till en fordran derpå, att de ej heller skulle få af kyrkans tjenare stadfästas såsom sådana. En dylik fordran uppställa

emellertid icke motionärerna. Den nya lagstiftningen, de åstunda, skulle innefatta allenast *rättighet* för prest att vägra kyrklig fastställelse, ej *skyldighet* till sådan vägran. Lagstiftningen skulle uppställa en grundsats såsom riktig, men göra det tillåtet för den enskilde prestmannen att handla deremot. Uppenbarligen har ett ensidigt behjertande af den samvetsnöd, hvilken bestående lagstiftning kunnat vålla en och annan kyrkans tjenare, och motionärernas önskan att se honom derifrån förskonad förledt dem att förbise de konsekvenser, hvartill deras satser leda. Klart är emellertid, att enskildas samvetsbetänkligheter i fråga om handlingar, dem lagstiftaren påbjudit, ej kunna af denne tagas i hänsyn utan i den mån han från allmän synpunkt finner, att lagen bör ändras, i hvilken händelse hvad som tidigare varit anbefaldt ej vidare bör tillstädjas.

»Enligt Utskottets åsigt måste således en ändring i hvad för närvarande uti ifrågavarande afseende gäller innefatta förbud för prest att såsom kristliga behandla de äktenskap, om hvilka här är fråga.

»En sådan förändring kan Utskottet icke tillstyrka. Den skulle innebära att ett äktenskap, som enligt statens lag vore tillåtet, af kyrkan betraktades såsom ett brott och derföre icke af hennes tjenare finge med vigsel afslutas — en olikhet i uppfattning, som skulle fordra och väl äfven leda till, att staten och kyrkan i fråga om lagstiftningen för äktenskapet fullständigt åtskildes; ty icke kunna stat och kyrka samverka på ett område, der den förra tillåter hvad den senare förkastar såsom brottsligt äfven inför den lag, som kyrkan såsom yttre samhälle anser sig skyldig att uppehålla. Ett sådant särskiljande, som skulle medföra tillämpning af det civila äktenskapet icke blott der det af trosskiljaktigheter nödvändiggöres, utan i hela dess vidd, bör enligt Utskottets tanke icke utan tvingande skäl framkallas, och då Utskottet ej anser den tillämpning af den heliga skrift, som motionärerna fordra och hvarpå de grunda sina framställningar, vara från synpunkten af den heliga skrifts betydelse för kyrkans yttre ordning oeftergiflig, så anser sig Utskottet böra hemställa,

att förevarande motioner ej må till någon Kyrkomötets åtgärd föranleda».

Inom Kyrkomötet uppstod (1 Oktober) i ärendet en längre öfverläggning, efter hvars slut mötet med 29 röster mot 27, hvilka gillade Utskottets hemställan, med afslag å betänkandet biföll ett under öfverläggningen af den ene motionären framställt förslag. Kyrkomötets beslut innefattas i Mötets underdåniga skrifvelse till Konungen af den 8 Oktober (N:o 12), hvari Mötet förklarar sig icke hafva ansett lämpligt, att rätten till beviljande eller vägrande af kyrklig vigsel skulle i hvarje särskildt fall öfverlemnas åt den enskilde prestmannens ompröfvande, utan ansett, att en för kyrkans

samfälda presterskap utan undantag gällande regel borde i berörda afseende fastställas; i enlighet hvarmed Kyrkomötet på grund af hvad vid frågans behandling förekommit i underdånighet anhöll »om grundlagsenliga åtgärders vidtagande för vinnande af sådan lagbestämmelse, att äktenskap, som person, hvilken sjelfvilligt och utan att vara föranledd af horsbrott å den andra partens sida vållat ett föregående äktenskaps upplösning, önskar ingå under förra kontrahentens lifstid, icke måtte såsom kristligt äkta förbund utlysas eller med kyrklig vigsel stadfästas».

Öfver denna Kyrkomötets skrifvelse infortrade Kongl. Maj:t yttranden af rikets samtliga domkapitel, äfvensom Stockholms stads konsistorium samt Hofkonsistorium; och, sedan dessa yttranden inkommit, föredrogs ärendet inför Kongl. Maj:t den 18 April 1884, dervid Kongl. Maj:t förklarade, att ifrågasvarande framställning, hvilken af de flesta konsistorierna afstyrkts, icke föranledde till någon vidare Kongl. Maj:ts åtgärd.

Då Lag-Utskottet för sin del i hufvudsak gillar hvad Kyrkolags-Utskottet vid 1883 års kyrkomöte i frågan yttrat;

då motionären icke framlagt något förslag till formulering af den författning, om hvars antagande af Riksdagen han gör framställning;

och då i alla händelser, när Kyrkomötets, med endast så knapp majoritet fattade, beslut afstyrkts af flertalet af rikets domkapitel samt icke vunnit Kongl. Maj:ts godkännande, någon utsigt icke för närvarande lär förefinnas för sakens genomförande:

får Utskottet hemställa,

att motionen icke må föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd.

Stockholm den 7 April 1885.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.
